

Dr. A. Kacin | Paberki o Gregorčiču

Iz škofijskega arhiva

V goriškem knezonadškofijskem arhivu sem našel nekaj listin, ki se večinoma tičejo službenega razmerja pesnika Simona Gregorčiča do nadškofije. Žal, da arhiv ni čisto urejen. Zato ni mogoče podati izčrpno sliko. Nekaj drobcev pa je vendarle. Ko bo arhiv urejen, se bo verjetno dobilo še marsikaj. Čudno pa je, da ni nobenega sledu ali pa odmeva tako zvanega Gregorčičevega vprašanja (Mahničeva kritika, Tumove trditve itd.). Težko je verjeti, da tako važna zadeva ni nič odmevala pri cerkveni oblasti.¹ Morda bodo drugi raziskovalci srečnejši.

1. Prva sled o Gregorčiču je iz l. 1859. Gregorčič je bil takrat v četrtem gimnazijskem razredu; bil je gojenec malega semenišča, ki se je bilo na novo odprlo leto poprej. Gregorčič je tedaj prosil za VIII. Werdenbergovo ustanovo v znesku 186 $\frac{3}{4}$ fl. Nadškofijski ordinariat mu jo je res podelil. Tržaško ces. namestništvo je ta sklep ordinariata potrdilo z dopisom z dne 18. nov. 1859, ki je ohranjen. Naročilo je goriški »k. k. Sammlungskasse«, naj ustanovo izplača v dveh anticipatnih obrokih.

2. Iz bogoslovnih in kobariških let ni nič zabeleženega. Prvi akti se pojavijo v decembru l. 1881., ko je Gregorčič zaprosil za začasni pokoj. Prošnjo je vložil preko rihemberškega župnika Andreja Brezavščka, ki jo je 21. decembra 1881 poslal ordinariatu v Gorico. Prošnje same v arhivu ni, ker jo je ordinariat odstopil 24. decembra namestništvu v Trst s pripombo, da je Gregorčič svoje mesto 23. decembra že zapustil. (Dekan v Komnu I. Doljak javlja pozneje uradno ordinariatu, da je Gregorčič zapustil službo že 22. decembra). Kot vzrok za prošnjo za pokoj navaja ordinariat — pač po Gregorčiču — slabo zdravstveno stanje in potrebo večmesečnega počitka (»Nachdem Gregorčič wirklich krank ist und nach der Ansicht des Arztes einer mehrmonatlichen Ruhe und Erholung bedarf...«). Gregorčič je v začetku nameraval bivati kot upokojenec v Rihemberku (dopis komenskega dekana Doljaka ordinariatu z dne 24. decembra); a koj po novem letu (5. januarja) je odpotoval v Logatec. Za naslednika v Rihemberku je bil imenovan Franc Kafol, ki je službo brž nastopil. Namestništvo je 2. januarja prošnjo za dopust vrnilo ordinariatu z željo, naj Gregorčič priloži izpričevalo kakega okrajnega zdravnika ali pa goriškega občinskega zdravnika. Ker je Gregorčič medtem odšel v Logatec »Luftveränderung halber« (dopis rihemberškega župnika Brezavščka ordinariatu dne 20. januarja) ter ga obvestilo ordinariata glede zdravniškega izpričevala ni doseglo doma, se je vsa zadeva malo zavlekla in šele 20. januarja je župnik Brezavšček lahko poslal ordinariatu zaželeno spričevalo, katero je ordinariat 23. januarja odposlal v Trst na namestništvo. Namestništvo je prošnjo hitro rešilo ter je že 30. januarja dovolilo Gregorčiču 210 glđ. pokojnine za pol leta. Gregorčič pa do denarja kljub temu še ni prišel, ker je moral prej povedati, pri katerem davčnem uradu želi prejemati denar. Na to vprašanje je 8. februarja odgovoril župnik Brezavšček, ki je po Gregorčičevi želji označil davčni urad v Gorici. 25. februarja je namestništvo izdalo nalog glavnemu davčnemu uradu v Gorici, naj Gregorčiču izplačuje pokojnino, in 28. februarja je ordinariat to sporočil Gregorčiču, ki je torej po več kot dveh mesecih vendar prišel dočasne pokojnine.

3. Iz leta 1883. je ohranjen dopis namestništva v Trstu, s katerim 3. marca sporoča ordinariatu, da je ministrstvo za uk in bogočastje z odlokom z dne 24. februarja 1883, št. 2496 dovolilo »dem Dichter, Vikar in Gradiscutta Simon Gregorčič ein Kunststipendium« v znesku 300 fl.

¹ Najlepše se zahvaljujem čč. gg. msgr. Fr. Setničarju, nadškofijskemu kanclerju, in prelatu msgr. dr. M. Torošu, bogoslovnemu profesorju v Gorici, da sta mi rade volje pomagala z nasvetom in pri iskanju.

4. Dne 8. avgusta 1885 je Gregorčič prosil ordinariat, naj mu dovoli potovati v »severne kraje« ter naj mu dpošlje celebret. Prosilec zagotavlja ordinariat, da je poskrbljeno, »da božja služba in duhovno pastirstvo na Gradišči za odsotnosti podpisanca ne bosta nikake škode trpela.« Celebret bi rad imel do 13. avgusta. Ordinariat mu je brž ustregel, kot je razvidno iz pripombe kanclerja Kravanja na Gregorčičevi vlogi: Das Celebret ausgefertigt 10. 8. 85. Gregorčič je takrat potoval na Velehrad k proslavi 1000 letnice smrti sv. Metoda.

5. Dne 7. januarja 1887 je poslal Gregorčič ordinariatu v Gorico »od gradiškega uboštva v namen sv. leta nabrano milostinjo v znesku 3 for.« V istem dopisu prosi Gregorčič ordinariat, naj mu pošlje »dekret za Gradiško službo (ako mogoče datovan od 1. julija 1882, s katerim dnevom je to službo nastopil), ker ga potrebuje kot prilogo k rekurzu proti odméri vikarijske plače.« Na zadnji strani vloge je kancler Kravanja zapisal: Entsprochen 12. 1. 87., kar pomeni, da je Gregorčič prejel zaželeni dekret o nastavitvi.

O usodi prošnje za pokojnino, katero je Gregorčič na prigovarjanje državnega poslanca viteza dr. Tonklija poslal 8. februarja 1887 naravnost za naučnega ministra barona Gautscha, v aktih nadškofijskega arhiva ni sledu, in sicer bržkone zato, ker ni šla skozi nadškofijsko kurijo. Ta prošnja je pisana deloma in verzih ter je bila objavljena v »Slov. narodu« 6. maja 1916, št. 104 in po njem v goriški »Mladiki« od 30. novembra 1921, št. 21 in 22.

8. aprila 1887 pa se je Gregorčič službi na Gradišču odpovedal. To je storil s sledečim pismom:

Št. 26.

Prečastni knezonadškofijski ordinariat!

S četrtem dnem aprila t. l. izteklo je peto leto, kar spoštljivo podpisani službuje na Gradišči. S tem dnem pa poklada svojo službo v roke prečastitega knezonadškofijskega ordinarijata s ponižno prošnjo, naj isti za to duhovnijo blagovoljno ukrene, kar se mu zdi primérno.

Gradišče 8. aprila 1887.

S. Gregorčič
duhovnik

To pot Gregorčič ni prosil za pokojnino, temveč je službo kar pustil. Ordinariat je nato 21. aprila naročil župniku v Prvačini, naj zasliši Gregorčiča »aus welchem Grunde er den Dienst in Gradiskuta aufgegeben hat und ob er mit Rücksicht auf den gegenwärtigen Priester-mangel sich nicht bestimmen liesse, noch einige Zeit Gradiskuta zu versehen«. Župnik naj vpraša Gregorčiča tudi, ali bi lahko imel drugo nedeljsko mašo v Prvačini, če bi bil prvaški kaplan Andrej Žnidaršič imenovan za vikarja na Gradišče.

Prvaški župnik Jos. Poljšak je 28. aprila 1887 odgovoril s slovenskim dopisom, v katerem pravi med drugim: »Dne 24. aprila t. l. podal se je spoštljivo podpisani z deputacijo Gradiških starešin k č. g. Simenu Gregorčiču proseč ga, naj bi po volji prevzvišenega knezonadškofa radi pomanjkanja duhovnov nadalje še tamkaj pastiroval; ali rečeni gos. vikarij odgovoril je, da bi še pol leta služboval, ako bi mu kedo zastali dolg izplačal in ga potem za-se izterjal, da pa on rubežnega kruha ne bode jedel. Ker pa tega nij hotel prevzeti nikdo, ostal je gospod pri svoji odpovedi. Poprašan po vzrokih odpovedi, rekel je, da te sporoči privatnim potom edino le Prevzvišenemu.« Kakega Gregorčičevega zasebnega pisma nadškofu, v katerem bi bili navedeni vzroki odpovedi, nisem našel. — Iz odgovora prvaškega župnika je razvidno, da je moral Gregorčič imeti z župljani veliko težav zaradi svoje plače in da se je naveličal prerekati se z njimi zaradi denarja. Zato je rajši vse skupaj pustil. A tudi na vprašanje, ali bi lahko opravljal nedeljske in prazniške maše v Prvačini, je odgovoril odklonilno, »ker ne bode stalno na Gradiški bival«.

6. V oktobru 1888 je kranjski deželni odbor razpisal službo duhovnega pastirja v deželni prisilni delavnici v Ljubljani. Izmed goriških duhovnikov

se je za to mesto oglasil samo Simon Gregorčič, ki je poslal ordinariatu prošnjo s sledečim dopisom:²

Prečastni knezonadškofijski ordinariat!

Spoštljivo podpisani odločil se je prositi za službo dušnega pastirja v prisilnici ljubljanski ter s tem določil dotično molbenico preč. knezonadškofijskemu ordinariatu s ponižno prošnjo, da bi jo blagovolil uradno izročiti slavnemu deželnemu odboru v Ljubljani. Ob enem se drzne spoštljivo podpisani izreči kratko željo, da bi preč. knezonadškofijski ordinariat blagovolil pridejati kratko pričevalo o njegovem dušnopastirskem delovanju v tukajšnji nadškofiji.

Na Gradišči 25. novembra 1888.

S. Gregorčič
duhovnik

Ordinariat je prošnjo odposlal na kranjski deželni odbor dne 1. decembra s pripombo, »da si je vedel prosilec kot dušni pastir z natančnim spolnovanjem dolžnosti svojega stanu in svojim npravnim vedenjem ljubezen in naklonjenost svojih prednikov in podložnikov nakloniti. Zato pa in ker je tudi g. prosilec zahtevanih treh jezikov (namreč: slovenščine, nemščine in italijanščine) popolnoma več, zdi se podpisanemu za duhovnega pastirja v imenovani prisilni delavnici popolnoma pripraven in sposoben«. V nemškem konceptu dopisa ordinariata na deželni odbor v Ljubljani, ki je pisan na istem listu, stoji na koncu stavek »so kann man nicht umhin ihn für die Versehen obbenannten Postens als sehr fähig zu erklären und hiez zu bestens zu empfehlen«. V slovenskem dopisu sicer tudi stoji stavek »ter ga velesl. dež. odb. za to službo toplo priporoča«, a nekdo je te besede prečrtal; verjetno je, da je pismo šlo brez priporočila naprej.

Zakaj Gregorčič mesta ni dobil in kdo je bil imenovan namesto njega, bo razvidno iz aktov deželnega odbora kranjskega. Iz goriških aktov to ne izhaja.

7. Kljub vsem težavam, ki jih je imel na Gradišču, pa se Gregorčič vendar ni mogel ločiti od tega kraja. Zgradil si je celo lastno hišo, v katero se je preselil l. 1887. Dušno pastirstvo na Gradišču so v času Gregorčičevega zasebnikovanja vodili sledeči duhovniki: Znidarčič Andrej (od maja 1887 do 1893); l. 1893. ni bilo nobenega; nato je prišel mizerikordit Vuk Hilarij, doma iz Št. Petra pri Gorici, rojen 1848 (l. 1894.—95.); sledil mu je Pipan Valentin, sedanji dekan v Renčah (l. 1896.) in nazadnje Guselj (Guzelj) Jožef (1897).

Da bi pridobil pravico do pokojnine, je 23. dec. 1896 Gregorčič zopet začel oskrbovati vikariat Gradišče, »in sicer naprošen od tamkajšnih občinarjev«. Tako sporoča 1. januarja 1897 prvaški župnik Jos. Poljšak ordinariatu v Gorico.³

Nekaj časa je Gregorčič pastiroval brez dekreta, kajti imenovanje za vikarja na Gradišču mu je ordinariat izstavil šele 28. januarja 1897, št. 311, kar razberemo iz dopisa dekanijskega urada v Št. Petru pri Gorici nadškof. ordinariatu z dne 26. februarja 1897. V istem dopisu stoji, da je Gregorčič začel službovati s 1. februarjem. 26. februarja pošlje ordinariat namestništvu Gregorčičevo fasijo. Namestništvo je Gregorčičevo fasijo 16. maja poslalo okrajnemu glavarstvu v Gorici ter priznalo Gregorčiču 130 fl. 72 kr. letnega dodatka h kongru.

8. L. 1897. (5. avgusta) je Gregorčič prosil ordinariat, naj bi mu »blagovolil izposlovati domač oltar, na katerem bi smel maševati vselej, razen

² Grafenauer pravi (SBL I. del, str. 252), da Gregorčič ni hotel prositi za to mesto. Iz navedenega pa izhaja, da je prosil, a ga ni dobil, ali pa se mu je pozneje pred nastopom odpovedal.

³ Prim. o tem članek »Spomini na Simona Gregorčiča. (K dvajsetletnici pesnikove smrti.) Spisal Ignacij Leban — Batuški. (Koledar Gor. Moh. družbe za l. 1927, str. 36). Gregorčič se je branil službe: »Ne morem; kako bi mogel sprejeti službo od onih, ki so me krivo sodili!« je dejal prijateljem, ki so ga nagovarjali, naj se za nekaj mesecev povrne v dušno pastirstvo, da bo potem lahko imel pokojnino. Naposled se je vdal. Nadškof Zorn je bil Gregorčiču kar sam izstavil dekret, a se je bal, da mu imenovanje vrne.

o dnevih po tukajšnjem direktoriju prepovedanih. Stanovanje prosilca od cerkve je precej oddaljeno. Tudi je isti vedno bolehen, muči ga naduha, torej težko leze v hrib; dalje je prosilec do skrajnosti nervozen ter začne pri vsakem najmanjšem ropotu trepetati po vsem životu, potrebuje torej miru in samote. To so vzroki, s katerimi podpira skromno prošnjo svojo. Za slučaj odpovedi moral bi spoštljivo podpisani ustaviti maševanje, v slučaju dovolitve pa je pripravljen vse urediti po cerkvenih predpisih.« Ordinariat⁴ je 9. avgusta v tej zadevi pisal v Rim na papeža Leona XIII. Prošnjo je utemeljil z istimi razlogi kot Gregorčič («... jam longiori abhinc tempore asthmate et nimia nervositate laborat ita ut ad localem ecclesiam in vertice collis sitam et a domo oratoris valde distantem ad sacrificium missae celebrandum non nisi cum magna difficultate ascendere possit.»). Gregorčiču na odgovor ni bilo treba dolgo čakati, kajti 13. avgusta je kongregacija obredov s posebnim reskriptom dovolila uporabo domačega oltarja. Ordinariat je pa posebej opozoril Gregorčiča, da prostor, v katerem bo oltar, ne sme služiti za nobeno drugo rabo, zlasti pa ne za stanovanje ali za shrambo hišnega orodja. 21. avgusta pa je zastopstvo za cerkvene zadeve avstro-ogrske monarhije v Rimu poslalo gor. ordinariatu prošnjo, naj plača običajno takso. Gregorčič je plačal 16 lir.

Domač oltar je Gregorčič kupil od dedičev pokojnega kamenjskega župnika Sovdata.

9. Stalna upokojitev. Pesnikovo zdravje je pešalo in odločil se je, da zaprosi, da bi ga stalno upokojili. Lastnoročna vloga jasno razodeva Gregorčičevo zdravstveno stanje. Pisava je sicer še zmeraj jasna, čitljiva, a ne več tako enakomerna in trdna kot pri prejšnjih dopisih. Tudi vrste niso vse vodoravne. Vloga se glasi:

Št 51.

Prečastni knezonadškofijski ordinarijat!

Prespoštljivo podpisani s tem vlaga prošnjo za stalno upokojitev, nadejajoč se, da jo prečastni knezonadškofijski ordinarijat blagohotno priporoči na pristojnem mestu. Vzroki so navedeni v prošnji, prosilec samo dostavlja, da za službo ni (dvakrat podčrtano), ker ljudstvo krvavo potrebuje pouka, katerega mu podpisanec radi šibkosti dajati ne more: Že leto in dan ni imel v cerkvi nobenega govora; sama tiha maša in glasno branje evangelija ga do konca utruje. Človek, ki tega ne zmore ni za aktivno rabo. — Nekateri akti so priloženi; o nepriloženih naprošen je preč. knezonaškof. (d je izpuščen) ordinarijat, da blagovoli izstaviti duplikate, ter prosilcu doposlati račun.

Ob enem prosi podpisanec najtopleje, da mu hitro ob rešitvi vloge blagohotno poskrbi potrebnega naslednika.

Vikarstvo Gradišče 20. oktobra 1898.

L. S.

Simon Gregorčič
vikar

Ordinariat je prošnjo priporočil in jo 22. oktobra poslal namestništvu, ki jo je rešilo šele čez 2 meseca. Dovolilo je Gregorčiču za službovanje 15 let in 10 mesecev v dušnem pastirstvu 225 gld. letne pokojnine, in sicer po II. shemi zakona od 19. septembra 1898 R. G. Bl. št. 176. Namestništvo pa je še želelo vedeti dan izstopa iz službe in kje želi upokojenec prejemanj pokojnino.

Pokojnina je bila majhna. Poleg tega se je Gregorčiču upravičeno zdelo, da je prenizko odmerjena, ker mu je namestništvo priznalo samo 15 let in 10 mesecev službe. Zato je preko dekanijskega urada v Št. Petru prosil ordinariat, naj pri namestništvu izposluje »ausnahmsweise« zvišanje pokojnine v razmerju z njegovimi službenimi leti. »In der That kann der Vikar Gregorčič eine mehr als zwanzigjährige Dienstzeit in der activen Seelsorge

⁴ Takrat je bila nadškofijska stolica prazna. Kapitularni vikar je bil od 10. julija 1897. do 22. maja 1898., ko je prišel Jakob Missia, stolni prošt msgr. Andrej Jordan, ki je tudi pisal v Rim po dovoljenje za domač oltar S. Gregorčiča.

nachweisen«, pravi ordinariat v svoji vlogi od 7. januarja 1899 na namestništvo. Služboval je namreč od septembra 1868 do 4. aprila 1887; in sicer kot kaplan v Kobaridu in Rihemberku nepretrgano do januarja 1882. V januarju 1882 je bil zaradi bolezni za pol leta upokožen. 1. julija 1882 pa je nastopil mesto kot vikar na Gradišču, kjer je ostal do 1. maja 1887. Tega dne pa je Gregorčič zaradi vedno bolj razrvanih živcev popustil službo ter je živel kot upokoženec do 28. januarja 1897. Takrat je zopet postal vikar na Gradišču. V celoti je torej služil več kot 20 let »in der activen Seelsorge, und zwar mit grossem Eifer und gutem Erfolge«. Spričo tega naj namestništvo izposluje pri ministrstvu za uk in bogočastje za Gregorčiča »ausnahmweise« maksimalno pokojnino v znesku 400 fl.

Ministrstvo za uk in bogočastje je z odlokom od 10. februarja 1899, št. 2740 izjemoma zvišalo pokojnino na 340 gl. iz verskega zaklada. To je ordinariatu sporočilo tržaško namestništvo z dopisom od 10. marca. Pokojnino je Gregorčič prejemal pri glavnem davčnem uradu v Gorici.

Simon Gregorčič in dr. Franc Sedej

Med pesnikom Gregorčičem in poznejšim nadškofom dr. Fr. Sedejem je vladalo iskreno prijateljsko razmerje. Gregorčič je Sedeja cenil kot izvrstnega in požrtvovalnega duhovnika, pravičnega in učenega moža, Sedej pa je videl v Gregorčiču velikega pesnika, ki zasluži priznanje in vso podporo. Bolj intimno sta začela občevati, ko je pesnik »jel prevajati ps. 118 po hebrejščini, in pozneje, ko se je na moje prigovarjanje lotil Joba po izvirniku, torej zadnja leta njegovega življenja. Tedaj sva govorila navadno le o Jobu in Jeremiji in tudi o narodnih zadevah...«¹

Dr. Sedej mu je dostikrat pomagal. Ko je Gregorčič prevedel svetopi-semsko knjigo »Job«, mu je Sedej napisal lep strokovni uvod. Svetoval mu je tudi, naj prevede Jeremijeve žalostinke, katere je pesnik končal tik pred smrtjo ter so še danes neobjavljene. Ustno izročilo pravi, da ga je povabil, naj pride stanovat v nadškofijski dvorec, kar pa je Gregorčič odklonil. Ko je v marcu 1906 dr. Sedej postal goriški knezonadškof, mu je Gregorčič posvetil lepo in globokih misli polno pesem. In ko je Gregorčič ležal na mrtvaškem odru, ga je prišel kropiti tudi nadškof dr. Sedej, ki je dolgo časa molil ob mrtvem pesniku.

Iz korespondence med obema velikima Goričanoma so ohranjene samo sledeče razglednice in pisma, ki so ostala v Sedejevi zapuščini.

1. Gregorčičev odgovor na Sedejevo vprašanje glede podatkov o slikarju Jožefu Tomincu. Tominc je bil zelo znan goriški slikar. Že mladega so ga bili poslali v Rim. L. 1824. se je naselil v Gorici, l. 1831. pa je šel v Trst. Na Gradišču je imel posestvo, na katerem je bival vsako poletje. Zadnja leta svojega življenja je živel stalno na Gradišču. Letnica njegovega rojstva in smrti je v krajevni italijanski umetnostni literaturi še danes neznan. Prim. Antonio Ulorassi: *L'arte nel Goriziano*, v Guida del Friuli V. Gorizia con le Vallate dell'Isonzo e del Vipacco. Izdala Societá Alpina Friulana 1930, str. 201. Morassi, ki ima za druge umetnike podrobne podatke in letnice, pravi o Tomincu, da se je rodil v Gorici »negli ultimi anni del 1700« in da je umrl na Gradišču l. 1870. Iz Gregorčičevih podatkov pa izhaja, da je umrl 22. aprila 1866 v starosti 75 let, 9 mesecev in 16 dni. Rodil se torej l. 1790. Tominc je bil v svojem času znamenit portretist in cerkveni slikar.

Prečastni monsignore!

Ne vem na kaj bi Vam prej odgovôril? Pač najprej v zahvalo, da ste tako eléktrično hitro!, čeprav Vas je rodil oče Sedéj, o katerem bi se moglo

¹ Iz pisma nadškofa dr. Sedeja uredništvu Koledarja Gor. Moh. družbe. Pismo je v odlomku objavljeno v Koledarju Gor. Moh. družbe za l. 1927., str. 38.

domnévati, da je imel priimek od — sedeti. Menda ni od tod! Gotovo ne!! Zahvaljujem se Vam tórej za tako **prijaznohitro**, takó **naglo** Vašo naklonjeno zagotovljeno podporo, katera je Gradiščikovcem **nujno** potrebna!...

To bi bilo skoro poluradno, kaj ne? Zdaj pa na privatno vprašanje.

Zarad slikarja Jožefa Tominca pogledal sem na željo Vašo tukajšnjo »mrtvaško matico« ter Vam s tem dosloven izpisek dopošiljam:

Dies mortis	Nr. d.	Mrtvec		anni	mens.	dies	Sacramenta	bolezen	Pokopal
22 apriilis Anni 1866	1	Josephus Tominz pictor de Goritia	cath.	75.	9.	16.	administrata	phtisis tuber- culos.	Franc Costa

Toliko Vam morem iz tukajšnjih »matic« sporočiti. Izvedel sem pa te dni, da hranijo tu pri Tominčevih še dve sliki pokojnega Jožefa Tominca; — videl ju nisem in o tem sodba meni ne pristoja. Torej!...

Z najodličnejšim spoštovanjem

stari

24. 11. 98.

S. Gregorčič.

2. Razglednica s sliko Renč.

Velečastni monsignor!

K novemu letu pristrčno voščilo,
Naj bi nebó vse željé Vam spolnilo!

25. 12. 1900.

S. Gregorčič.

3. Pismo.

Prečastni monsignôre!

Vi list pač **naše** gôre!

Pošiljam Vam nekaj — a sam
To dobro spoznam
Da ta je poslatev brez — cene
I vrednosti nima — nobene!
Zato me v dno duše je sram!
A vendar: Vi mészce* teh črešenj uživte!
Koščice pa v zémľjo vrzite
Rastó naj naprej
Rastó naj vseléj
Mordà iz koščic
Še črešnja porase kedàj
Rudečih pa lic
Žarel se jim sad bo tedàj!
Naj vžival bi jih **naš** Sedej!

8. 6. 901.

S. Gregorčič.

* meso. (Pesnikova opomba. — tedàj izgovarjajo v goriških narečjih tedèj.)

4. Pismo.

Velečislranemu prijatelju dr. Sedeju v spomin.

Iz Vašega pol-trona
Pozdrav Vam srčen od Šimóna.
Ah, stari ta Šimón
Star grešnik je in star poltrón;

Če v pekel ne, pa v vice
bo moral, če je kaj pravice:
Bil je — **lenuh**
In jedel nezaslužen kruh;
No,! kruh pa včasih bil je suh

In trd:

Drobil mi često ga je srd
Mislečemu na brate,
Ki polni so »ljubezni zlate«.
Na njé se zdaj več ne srdim
Vse v srci, vse jim odpustim,
Čeprav groznó, strašnó trpim...
Vi meni niste pa sovrag,
Pač pa prijatelj veledrag:
Zato jaz Job poln bolečin
Pošiljam to v spomin...

3. 7. 02.

S. Gregorčič.

Op.: »Poltron« v četrti vrsti pomeni: lenuh.

5. Razglednica s sliko Renč.

Velečastni monsignore!

C. Č. pride prav gotovo. Najiskrenejše častitke k XXV letnici. Žal! opazil sem pri številki dva X sv. Andreja križa — no! saj jih nosite še več. Bog daj moč!

S poklonom pozdrav!

23. 8. 02.

S. Gregorčič.

6. Zadnje predsmrtno pismo.

Dne 12. novembra 1906 je bil Simon Gregorčič zadnjikrat pri knezonadškofu dr. Sedeju. Pesnik je vladiki povedal, da misli, če mu Bog da zdravje, posloveniti v verzih svetopisemske pregovore. Nadškof mu je svetoval, naj se loti raje slične svetopisemske knjige, lepše, bogatejše in bolj podučljive, namreč Ekleziastika. Nato je premilostljivi dobil v dveh dneh — 14. novembra — naslednje pismo pesnikovo:

Vsojam se izročiti Vam Jeremijeve solzé. Izvolite pregledati v koliko so skaljene.

Ekleziastika menda ne preložim: pretežak se mi zdi; pa tudi, ko bi se ga lotil, — bi me gotovo prehitela smrt.

Sè spoštljivim poklonom

Vaši Presvetlosti

prevdani

Job-Jeremija.

To zadnje pismo s pričujočim komentarjem je priobčil »Notus« ob pesnikovi smrti »Slovenec« 1906, 13. dec., ter ga tu vnovič priobčujemo, ker ni v evidenci Gregorčičevih raziskovalcev in tudi sicer spada v okvir tega člančiča.